

# NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben  
minden szombaton.

Előfizetési ár:  
Egész évre 3 frt | Fél évre 1.50.

Főszerkesztő és laptulajdonos:

**Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

**BUDAPEST**

VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: Millenium és a kath. tanítógyűlés. — Az ipariskolai szakrajtitanítás. Gábor Gyula. — Egyesületi élet. (A Rozsnyó-egyházmezei rk tanító-egyesület XII-ik közgyűléséről.) — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hirdetések.

## Millenium és a kath. tanítógyűlés.

A kath. tanítók országos bizottsága, mint jelentük, folyó évi augusztus 24-én ülést tartott, amelyen a millenium megünneplésére és kath. tanító-gyűlésnek 1895. leendő megtartására nézve határozatokat hozott. Ezen határozatokat a nm. püspöki kar elé terjesztette. Az erre vonatkozó két okmány teljes szövege ez:

*Főmagasságu és Főt. Biboros Herczegprimás Ur!  
Kegyelmes Urunk és Atyánk!*

A kath. tanítók országos bizottsága folyó évi augusztus hó 24-én évi ülését tartván mély hálával, fiui hódoló tisztelettel és őszinte lelkes örömmel értesült arról, hogy a Nagyméltóságú magas püspöki kar egyik legutóbb tartott konferenciáján elvileg hozzá járult a magyarországi katolikus tanítók rég táplált tervének, az országos katolikus tanítói nagygyűlésnek megvalósításához, hogy annak megtartását magas főpásztori beleegyezésével jóváhagyni és megtartását megengedni kegyeskedett. A katolikus tanítók országos bizottsága ugyanezen ülésében elhatározta továbbá azt is, hogy tekintetbe véve azt, miszerint mindazon indító okok, melyek a katolikus tanítók országos nagygyűlésének megtartását javasolják és szükségessé teszik, napról-napra követelődően lépnek előtérbe, hogy tekintetbe véve azt, miszerint a hazai egyetemi tanítóság szervezkedése mellett, a kath. tanítók szervezkedésének, tömörülésének az ideje is elérkezett; hogy tekintetbe véve azt miszerint ezen nagygyűlésnek kiszámíthatatlan és végtelenül fontos eredményei lennének, a kath. népnevelés-ügy fejlesztésére és előmozdítására, hogy tehát tekintetbe véve mindazt egy újabb alázatos és tiszteletteljes és fiui hódolattal áthatott felterjesztéssel járul Főmagasságodhoz és a nagyméltóságú püspöki karhoz, alázatosan kérve, hogy ezen már elvileg elfogadott, jóváhagyott kath. tanítói nagygyűlésnek az 1895. évben leendő megtartását megengedni, illetve elrendelni kegyeskednék.

Főmagasságu Bibornok Ur! Kegyelmes urunk és Atyánk! Magyarország kath. tanítóinak nevé-

ben állunk itt magas színe előtt. Magyarország kath. tanítóinak nevében, kik forrón ragaszkodva szent hitükhöz alázattal és tisztelettel hajolnak meg főpásztoraik, a kath. tanügy egyedül illetékes és jogos vezére előtt, s tovább is kath. tanítók óhajtván maradni, mély fájdalommal látják mindjobban közelegni a veszélyt, mely a kath. népoktatás ügyét hazánkban fenyegeti, munkára vágyó lelkesedéssel néznek a teendők halmazára, a mit a népnevelés terén végezni szükséges lenne. Magyarország kath. tanítóinak ezrei kérik Főmagasságodat, kérik a Nagyméltóságú püspöki kart, hogy nyujtsanak alkalmat nyiltan, ünnepélyesen kijelenteni, hogy a magyar katolikus tanítók továbbra is kath. tanítók óhajtanak maradni, hogy nyujtsanak alkalmat a kath. tanügy fejlesztésére, annak előbbre vitelén fáradni, s kegyesen atyai jóindulattal engedjék meg a magyar kath. tanítók nagygyűlését az 1895. évben megtartani, főpásztori bölcsességgel szabván meg előttünk az utat, a melyen határozataik előtt kész engedelmességgel meghajolni fiui kötelességünk leendő.

A kath. tanügy érdeke, ennek felvirágoztatása az egyedüli indító ok, mely minket, alázatos kérésünket Főmagasságod kegyelmes színe elé vezetett. A kath. tanügy érdekében kérjük, esedezünk Főmagasságod és a Nagyméltóságú püspöki kar előtt, hogy kérésünket meghallgatni, a kath. tanítói gyűlésnek 1895-ben leendő megtartását megengedni s annak módózataira nézve főpásztori utasításait nekünk tudtul adni kegyeskedjenek.

Budapest, 1894. augusztus 24.

Főmagasságodnak kézesókoló fiai

*Dr. Komlóssy Ferencz,  
mint a kath. tanítók országos  
bizottságának elnöke.*

\*

*Főmagasságu és Főtisztelendő Herczeg Primás Ur!  
Kegyelmes Urunk és Atyánk!*

A magyar kath. tanítók országos bizottsága folyó évi augusztus hó 24-én évi ülését tartván, megemlékezett azon nagyfontosságú évfordulóról is, melyen a magyar nemzet ezredéves létének, fennállásának évfordulóját fogja ünnepelni. A kath.

tanítók forró óhajta, s nemzeti s hazafias érzelmeik követelése, hogy ez évfordulót ők is megünnepeljék, hogy e nagy nemzeti ünnepen ők is megjelenhessenek, s egyuttal kimutathassák országvilág előtt, hogy azon ezredéven keresztül, mely a nemzet fölött elviharzott, a nemzeti és katolikus nevelés munkái mily hazafiúi missziót teljesítettek. Az országos bizottság ezen forró óhajtaához képest nagy vonásokban megvilágította és meg is állapította azokat a módozatokat, a melyek keretén belül a magyar kath. tanítók e nagy nemzeti ünnepet számukhoz hivatásukhoz és működésükhöz képest méltóan megünnepelhetnék. E módozatok a következők: 1. Kath. tanítói diszgyűlés tartása. 2. Részvétel a magyar kiállításon és pedig külön osztályban mutatva be a magyar kath. népnevelés multját és jelenét. 3. A magyar kath. népnevelésügy történetének megírása külön külön egyházmegyék szerint. 4. Egy emlékkönyv kiadása. 5. A magyar kath. tanítók zászlójának ünnepélyes fölszentelése. 6. A magyar kath. árvaház alapkövének letétele.

Főmagasságu Bibornok Úr! Nagyméltóságú püspöki kar! Kegyelmes főpásztoraink! Mindmagasabbra csapkodnak a hullámok hazánkban is, melyek a kath. iskolaügyet, a kath. néptanítókat, a kath. egyháztól elszakítani iparkodnak. E hullámok lecsendesítésére nem lenne jobb, nem lenne hatalmasabb eszköz, mintha az ezeréves évfordulón a kath. tanügy nagy érdemére rámutatva kiált-hatnánk fel: »Ime egy ezeréves munkája, ime ezt tettük egy ezer év alatt, a nemzet, a haza javára, ime az ezer év, mely lefolyt, egészen a miénk, ne bánjatok tehát, hagyjatok ott, a hol a helyünk van, Főpásztoraink oldala mellett, az egyház árnyékában.«

Mély tisztelettel és fiui hódolattal ismételve alázatos kérésünket vagyunk

Budapest, 1894. augusztus 24.

Főmagasságodnak kézcsozóoló fiai

*Dr. Komlóssy Ferencz  
mint a kath. tanítók országos  
bizottságának elnöke.*

\*

A nm. püspöki kar e két ügyet fontosságánál fogva egy albizottságra bizta, mely a legközelebbi püspöki értekezleten fog azokról érdemlegesen nyilatkozni. Azon biztos reményünk van, hogy a nmélt. püspöki kar azokat teljesen magáévé fogja tenni!

### Az ipariskolai szakrajztanítás.

»Holtig tanul a jó pap«, mondja a közmondás, csak hogy nem egyedül a jó pap, hanem a jó tanító is. Mint mindenütt, úgy a tanítás terén is napról-napra újabb eszmék merülnek fel, melyeket habár csak próbaképen is, legalább ideig-óráig át kell vinni a gyakorlati életbe, hogy vagy mint jókat megtartjuk, vagy ha következményeikben nem felelnek meg a hozzájuk kötött reményeknek, ismét elhagyjuk, hogy újabb problémának meg-

oldásához fogjunk. Egy ilyen probléma a tanítók előtt az ipari szakrajzolás. A rajzolás eddigi módozatai egészen sutba dobatnak s kezdődik az új éra, mikor is minden tanonc a saját szakmájához tartozó minták után tanul rajzolni és pedig két csoportban: a kezdők és haladók csoportjában: feltéve, hogy már valamit tud rajzolni, mert az, a ki semmit sem tud, az az előkészítő rajztanfolyamra jár, a mely ninesen szakokra felosztva. Ez a szakrajzolás azonban nagyon kemény dió ám, és annak a feltörése, sok fejtörésébe kerül a tanítóságnak. Mert nem elég, hogy mintáról lerajzoltatjuk azokat a dolgokat, azokat meg is kell magyarázni. De hogy ezt megmagyarázhassuk, tanulmányoznunk kell azon ipari szakot is és legalább elméletben tudnunk kell azon ipari tárgyaknak készitési módját és a termini technicit, magyarul mondva »mükifejezéseket«, a melyeken az egyes tárgyakat meg- és a fogásokat elnevezni szokták. Mert ha mi azokat elmagyarázzuk, a nélkül hogy a használatban levő elnevezéseket használnók, a tanoncok abban a véleményben, hogy ugysem értjük, elbizakodnak és esetleg nekünk akarnának magyarázattal szolgálni. A tanítónál pedig az a fő, hogy csak azt tanítsa, a minek föltétlen ura, különben inkább hagyja abba, mert csak tanítói tekintélyét kisebbiti. Azt a kis tekintélyt tehát, a mink van, ne tegyük kockára holmi felületességgel, hanem ha már tanítani akarunk, akkor előbb tanuljunk.

Hiszen ha egy-két mesterségről van szó, azokat utoljára az ember egy kis szorgalommal át-tanulmányozhatja. De mit csináljon az a vidéki kis városi tanító, a kinek 10, sőt több iparágból van iparos tanoncza? Hogy fog az boldogulni? Annak nem én vagyok a megmondhatója, azt vidéki kartársaimra bízom; illusztrálják ők ezt az állapotot. Én mint fővárosi tanító, a fővárosi ügyekkel óhajtok csak ez idő szerint foglalkozni.

A fővárosi iparos tanonc iskolák tanítói összegyülekeztek, hogy ez új problémával foglalkozzanak és hogy annak miképen való nyelbesütése felett határozzanak. A főváros két iskolájában már egy éven át tanították a szakrajzolást és a szakvezetők felajánlották, hogy ők okulva eddigi tapasztalataikon, a többi kartársakat bevezetik a szakrajzolás mysteriumaiba és pedig minden hó első csütörtökén előadást tartanak az azon havi tananyagot illetőleg. Ez igen szép tőlök, hanem ez a rendszer abban a hibában leledzik, hogy esetleg a tanulók ipari szempontból véve, a jövő évre más arányban jelentkeznek, mint az idén, hogy pl. a hol az idén ruházati és asztalos ipar szakrajz volt, ott jövőre fémpiparos és ács szakok lesznek, akkor a tanító megint csak ott lesz, a hol ma t. i. hogy ezekhez nem ért, vagy pedig kénytelen lesz oly iskolába vándorolni, ahol az ő tanulmányai alapján már sikerrel dolgozhat. De még egy más hiba is van. Felmerült ugyanis ez a kérdés: ha egy iparágból oly kevesen vannak, hogy önálló osztályba sorozni nem lehet, mi történjék azokkal? Trájtler igazgató, (a ki melleleg mondvá, ezen gyűlés vezetője volt) azt indítványozta, hogy ezekből egy vegyes osztály alkottas-

sék és ezek indifferens rajzokkal foglalkoztassanak vagyis úgy, mint eddig. Ez ellen azonban proponáltatott, hogy akkor is minden szakcsoport a maga rajzát tanulhassa. Az én szerény véleményem azonban az, hogy az egyik *nem helyes*, a másik pedig *kivihetetlen*.

Hogy több szakcsoport egy osztályba verődve semmiféle szakrajztanulmányt ne folytathasson, az ellene van a a ministeri rendeletnek, mely feltétlenül szakrajztanulmányt követel. De meg méltánytalan is. Mert pl. a szabókból annyi van egy iskolában, hogy egy osztályt benépesítenek, kapnak szakrajzoktatást, azaz az eddigi munkákról ítélve, megtanulnak szabni. (Tehát ezután az a boldog tanító, a ki a szabó szakoktatást tanítja, előbb megtanul szabni, hogy megállhassa helyét és a jövőre megtakarítja a szabási díjat fizetni a szabónak, maga szab, csakis megvarratja, mert ezt nem kell az ipariskolában tanítani, tehát nem is kell hozzá érteni. Épigy lesz a cipővel is stb. Ez is csak valami!) Addig az esztergályosok, lakatosok, asztalosok stb. mert nincsenek annyian, hogy egy osztályt önállólag megtöltenének, szakrajzolás nélkül maradnak, holott ezeknek még tán nagyobb szükségük volna szakmájukbeli rajzokra, mint amazoknak.

A másik indítvány pedig *kivihetetlen*, mert ha 4 esetleg 5, sőt több iparszabbeli tanulót egy osztályba teszünk és szakrajzokat teszünk eléjük, azokat szakértelemmel is kell tudnunk nekik magyarázni. Magyarázat nélkül pedig ott áll az inas a rajza előtt, mint Bileam lova a két széna boglya között. De hol van az a tanító, a ki 3—4 szakot ily rövid idő alatt átanulmányozhatna? Hisz erre lehetőség sincs, mivel a fönnt említett szakelőadások is mind egy időben, egyszerre tartatnak s így minden ember csak egyet tanulhat egyszerre. De majd a jövőben is alig vihető ez keresztül, mert ki kívánhatja azt, hogy a tanító, a ki utoljára is csak egy ember, a saját 99 oldalú elfoglaltsága mellett még 3—4 mesterség minden csinját-binját úgy megtanulja, hogy azt taníthassa is? Ez tehát *kivihetetlen*.

Van azonban annak egy más módja, hogy a fővárosban ez mégis a legjobb és legszebb módon kivithessék s a mellett a tanítók is oly tökélyre vihetnék a szakrajztanítást, mint azt semmiféle pót-és rendes tanfolyamon elérni jobban nem lehet. Ebbeli szerény nézetemet a következőkben adom elő.

A jövő tanévben a beírások befejeztével (a mi rendszeren szept. 20-án van) minden iskola számszerű kimutatást küld egy központi irodába, hogy minden szakból mennyi kezdő és mennyi haladó van.

Ott összegezik külön a Duna jobbparti és külön a balparti minden szakbeli mesterinasokat. A számadatokra támaszkodva kijelölik azt az iskolát, melyben egy szakot tanítanak úgy, hogy az előkészítő tanfolyamon kívül, egy iskolában csak egy szak nyerne szakoktatást. (Az esteli oktatásra ez a beosztás nem vonatkozik.) Ha valamely szakból annyi volna, hogy két iskola is megtelne, akkor az egyikben a kezdők, a másikban a haladók oktatnának. De vannak oly iparágak is, a melyek-

ből csak egy vagy két osztály jönne össze egész Budapesten, ezek egy iskolához tereltetnének. Ezen iskolák mindegyikéhez a rendes tanítókon kívül ki kellene küldeni egy szaktanárt, a ki az ott tanítandó szakrajzot alaposan érti, s ez minden vasárnap a rajzórát megelőzőleg egy félórán át magyarázná az azon napon rajzolendő anyagot, a mi annál könnyebb volna, mivel valamennyi osztály egy mesterséghez tartozva, egyöntetűen haladna. A tanítók így észrevétlenül, minden nagyobb fáradalom nélkül sajátítanak el a szakismeretet s két-három év alatt teljesen ki volnának képezve.

Ezen rendszernek előnye, abban rejlik, hogyha egy hely megüresedik s átjön egy tanító egy másik iskolából, vagy egy, a ki nem is tanított még ipart s így a szakrajzolásban semmi jártassága nincs is, ott talál az iskolában több tanítót, akik évek óta már abban jártasak s ezek annak collegiálisan a kezére járva, csakúgy belehozzák őt a gyakorlatba, mint ők maguk is bejutottak.

Még más előnye is van. A magyar közmondás szerint több szem többet lát. Ennek itt is meg volna a haszna. Ha többen, kik egy szakmát tanítanak, gyakrabban összejönnek, akaratlanul is a tanításra terelve a beszédet, elmondják egymásnak szerzett tapasztalataikat, javíthatnak a javítandókon és elhagyhatják a fölöslegeseket, újabb eszméket felvethetnek és üdvös változásokat eszközölhetnek az előbbi év tananyagán. Mig ha a mai elzárkózott iskolai rendszer marad meg továbbra is, ha meg lesz állapítva a tananyag, ez vagy stricte változatlan marad addig, a míg csak valami új fergeteg nem jő, vagy ha változások meg lesznek engedve, akkor az egyik így, a másik meg amugy változtatja időről-időre, úgy, hogy évek során az egyik iskola a másiktól egészen elütő anyagot fog feldolgozni.

További előnye ezen rendszernek az is volna, hogy ezen vasárnapi magyarázásokhoz azon tanítók is bevonatnának, a kik az előkészítő rajzot tartják s így ezekben mindig egy pár már szakavatott tanító állana rendelkezésre s szükség esetén ezek a támadt réseket betölthetik, míg az azok helyére kerülők lassankint beletanulva megint mint egy rezervát képeznek. S mindez elérhető a nélkül, hogy egy cursust kellene tartani, mely mig egyrészt problematikus eredményű lenne, másrészt hiányos, mivel nem tanulhat meg mindenki minden szakmát s ha már most változik a viszonyok változnak nem marad egyéb hátra, mint folytonos csereberélés és újabb kurzusok.

Van ennek még azon felül is sok jó oldala, de nem akarom a t. olvasó türelmét továbbra is próbára tenni, hanem kérem az intéző köröket, hogy ezen szerény indítványomat megfontolás alá vegyék.

Egy oldala van ugyan ezen intézménynek, a melybe annak ellenzői (mert ilyenek is lesznek bőviben) legjobban bele fognak kapaszkodni; s ez, hogy az inasoknak esetleg messzire kell járni a rajzba. De ez nem ok annak ellenzésére; hiszen a mesterek naponta hányszor és mily utakra küldik inasait; s ha tekintetbe vesszük, hogy itt

művelődéséről van szó és hetenkint csak egyszer kell messzire mennie.

Ha ezen módszer elfogadtatik, akkor remélhetjük hogy iparos tanonc iskoláinkban a szakrajzolás két három év alatt rendkívül lendületes fejlődésnek fog örvedeni.

Gábor Gyula.

## Egyesületi élet.

A „Rozsnyó-egyházmegyei rk. tanító-egyesület“ XII-ik közgyűlését f. évi szept. hó 4—5-én Rimaszombatban tartotta meg.

4-én d. u. 6 óraker az egyházmegyei főtanfelügyelő, az elnök és többi tisztviselők, bizottsági tagok, több körelnök s egyesületi tag jelenlétében az előkészítő bizottsági ülés tartatott meg. Megnyitás, az előző bizottsági ülés jegyzőkönyvének felolvasása után a több rendbeli szakbizottságok megalakultak s a közgyűlés tárgysorozata változatlanul elfogadtatott s ezzel a bizottsági ülés véget ért.

5-én reggeli 8 óraker »Veni Sancte«-val sz. mise tartatott. A közgyűlés 9 óra után kezdetét vette, melyen jelenvolt: Marsó Géza kanonok, egyházm. főtanfelügyelő, Groó Vilmos, Gömörvármegye kir. tanfelügyelője, Szabó György Rimaszombat város polgármestere, Badinyi Gyula városi kapitány, Nagy Ferenc városi főjegyző, Timkó Mihály elnök, idb. Rúber Vinkze tisztb. elnök, Mrafcsák József alelnök, Fedor János főjegyző, Timár István aljegyző, Mácza István egyes. főpénztáros, Csomor Gusztáv segély-egyes. főpénztáros, Sipos Felix könyvtáros, körelnökök, 60 egyesületi tag, köztük több plébános és vendég.

Marsó Géza egyhm. főtanfelügyelő s egyházi elnök az államosítással szemben az egyház elvét s álláspontját, illetve a vallásos jellegű iskolák hasznát, szükségességét s jogosultságát feltüntető kultur-történeti adatokkal bizonyító megnyitó beszédében az egyesület tagjait az egyházhoz s így a felekezeti iskolákhoz hű ragaszkodásra buzdítja. Eljenzéssel fogadtatott, s ezzel Timkó Mihály elnöknek adja át a szót, aki mellőzve az egyházi elnök megnyitójához hason tartalmu beszédét a kiváló vendégek s kartársak üdvözlésével a közgyűlést megnyitotta.

Tóth Gézya felkérte az egyesület egyházi elnökét, hogy az eszmékben és irányelvekben gazdag elnöki megnyitó beszédét a hivatalos lapban való közlés végett átengedni kegyeskednék, melyet e célból a főjegyzőnek átadott.

Annak utána a közgyűlés a következő tárgysorozattal folyt le:

1. Fedor János főjegyző olvasta a bizottság s a 8 kör évi működéséről szóló kimerítő jelentését, mely jóváhagyó tudomásul vétetett.

2. Mácza István egyesületi főpénztáros tette meg jelentését, mely szerint ez évi összes bevétel volt 409 frt 58 kr. s az egyesület összes vagyona a 659 frt 49 kr. hátralékkal együtt: 1619 frt 30 kr.

3. A segély-egyes. főpénztáros jelentése szerint ez évi tiszta bevétel ezen pénztár javára 102 frt 09 kr. volt.

4. Sipos Felix könyvtáros jelenti: hogy könyvtárunk áll 57 műből, 105 füzet illetve kötetben; melyek közül 74 drb be van kötve, 31 drb pedig csak füzve. Jelentése kíséretében bemutatja a legszükségesebb paedagogiai, módszertani kulturtörténeti s egyéb művek a főjegyző által összeállított jegyzékét s e művek beszerzését ajánlja. Erre nézve egy bizottság neveztetett ki, amely a legajánlatosabb műveket kiválasztva, azok jegyzékét az elnökségnek megküldi, s annak ajánlatára a könyvtáros a kijelölt műveket a rendelkezésre álló összeg erejéig beszerzi.

5. Az egyesület s a segély-egyesület főpénztárát vizsgáló bizottság jelentése után a fölmentvény mindkét főpénztárosnak megadatott a pontos és hű kezelésért s a hátralékok behajtása körül tanusított ügybuzgóságukért pedig köszönetet mondott a közgyűlés, és végül az 1895. évi költségvetést elfogadta.

6. Az alapszabály-tervezet módosításáról Tóth Gézya előadó tett jelentést, mely után az alapszabály-tervezet szakaszonként érdemlegesen — számos hozzászólás mellett — megvitatva, csekély változtatással elfogadtatott s püspök ur ő nagyméltóságához véleményezés végett áttétetni — s ennek utána az illetékes miniszteriumhoz jóváhagyás céljából felterjesztetni határozatott.

7. Felolvasatott a pályamunkák bíráló bizottságának jelentése, mely a »Mit tehet a tanító a csökönös, hanyag és mit a makacs és engedetlen gyermek megjavítására?« czimű pályatételről beadott egy ezen jelégjű: »A rosztól övd magad, mert a rosz ragad« munkát találta érdemesnek a 30 koronából álló pályadíjra. Szerzője Timár István osgyáni tanító.

A Tóth Gézya által kitűzött s 10 koronás arannyal jutalmazott: »Milyen elvek szerint járjanak el a bíráló bizottságok bíralataik megejtésénél?« czimű tételre beadott két dolgozat közül: »Ugy itélj, hogy meg ne itélessél« jelégjű mű találatott jutalmazandónak, melynek szerzője ugyan-csak Timár István. Eljenzéssel s a nevezett kartárs ügybuzgóságának dicséretével vétetett tudomásul.

A kötelező tételek közül: a) »Melyek az ismétlő iskola akadályai, a gyér és hanyag látogatás okai és hogyan lehetne azokat elhárítani és megszüntetni?« cziműből Fedor János esellet Peták István munkája; a »Mit tehet a tanító a népnevelés azon akadályainak megszüntetésére, melyek a nép önzésében és a tanításról való ferde fogalmában rejlenek?« czim alatti munkák közül Tóth Gézya vagy Gallovits Vilmos dolgozata ajánlatott a közgyűlésen való felolvasásra.

A munkák felolvasása az idő előrehaladottsága miatt, mellőzendő volt, hanem azoknak szélesebb körben való ismertetése szempontjából s a szabályoknak elégtételül, a hivatalos lapban való közzététele határozatott el.

8. A folyó ügyek között:

a) özv. Fehérvári Jánosnének 15 frt; özv. Toldi Ferencnének 5 frt; Csoltkó János részére pedig 10 frt segély szavaztatott meg. Több tagnak hát-

raléka elengedtetett. A társesületektől áttett megkeresések elintéztettek, nevezetesen:

I. A »gömörmezei általános tanító-egyesület«-nek abbéli megkeresésére, hogy az állami segély mindazon kartársainknak, kiknek fizetése a négy száz frtot meg nem üti — megadassék, határozottatott: hogy az egyházi főhatóság közbenjárása ez ügyben kikéressék.

II. Az »aradvilégi tanító-egyesület« ülésén elfogadott javaslatok alábbi két pontjához egyesületünk is hozzájárul véleményével, és pedig a) a legközelebbi országgyűlési képviselő választások alkalmával a választási kerületek tanítói tömörülésén, egyesült erővel oda hassanak, hogy a kerület képviselő-jelöltje vegye fel programjába a tanítók 600 frt fizetés minimumát, a járási tanfelügyelet szervezését, a nyugdíj jogosultság idejének 20 évre leendő leszállítását és a szolgálati pragmatikát; b) keressék meg ezen ügyben az országos bizottság azzal, hogy a saját hatáskörében is hívja fel és buzdítsa a hazai tanító-egyesületeket a fentebbi pontban foglalt javaslat támogatására.

III. A »szepesi tanító-egyesület«-nek mult évi közgyűlésén elfogadott egyes javaslataira a bizottsági ülés határozata értelmében elnök a következő előterjesztést tette: a) Az »Engedelmességre való nevelés« című értekezés határozati javaslata. b) A »Tanítói segély-egyesület alakítása« c) Következő tétel kidolgozását ajánlja: 1. »Az elemi iskolák melyik osztályában minő tantárgyakat kell magyar nyelven tanítani?« 2. »A népiskolai rajztanítás tananyaga és módszere.« 3. »Miként mozdíthatja elő a tanító a nép anyagi jólétét?« És végül: d) A német írásmódot mellőzni s helyébe a magyar betűknek általános használatát behozni óhajtja. Tekintettel ezen, a népiskola szellemi életét fokozó, a tanítók anyagi helyzetét érintő és a nép anyagi jólétét előmozdító általános érdekű javaslatokat mondja ki határozatilag a közgyűlés, hogy: Egyesületünk azon tételket (a magyarnyelv tanítása a nem magyar ajku iskolában; a tanítók segély-egyesületi ügye) melyekkel már is foglalkozott, továbbra is figyelemmel kíséri; a többieket alkalomadtán felhasználja, és »Miként mozdíthatja elő a tanító a nép anyagi jólétét?« című tételt már a jelen alkalommal pályatételül tűzi ki, és megbizsa az elnököt, hogy ezen határozatot meggyes püspökünk Ó nagyméltóságával és a »szepesi tanító-egyesület«-tel közölje. Elnök előterjesztése a maga egészében helyeslő tudomásul vétetett.

9. A következő indítványok fogadtattak el: a) A »losonczi gácsi kör« indítványa: hogy a magántanítás ügye törvényes uton szabályoztatnék oly módon, hogy a magántanítás csakis szakképzett egyéneknek engedtetnék meg. Főjegyző felolvasta az erre vonatkozó 1879. évi XL. t.-cz. (Magyar büntető-törvénykönyv a kihágásokról) erre vonatkozó 45. §-át, mely szerint 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki magát tanítónak kiadva, a tanításra való jogosultság és képesítés nélkül gyermekek tanításával foglalkozik, tehát a tanítói címet jogtalanul használja. A »putnok-rimaszécsi kör« indítványa: hogy az elnök a

környületeken bármely jelenlevő tagot gyakorlati tanítás tartására felhívasson. A »Várgedekishonti kör« elnökének Úthy Antalnak következő indítványa: »A tanítói fizetések emelése s rendezése tárgyában hozott 1893. évi XXVII. t. cz. 8. §-a a kántori fizetéseket is beszámította és felvette a tanítói fizetésekbe. A nyugdíj megállapításánál azonban a kántori jövedelmeket visszatrasítottta s a nyugdíjba be nem vette; de 300 frtig hol a tanítói fizetések ezen összeget meg nem ütötték, ott a kántori illetékeket nemcsak hogy be nem fogadta, de egyenesen kiereszakolta. Szóval, hol a kántori illetékek az állam kasszáját 300 frtig kiegészítették, ott a miniszter ur a kántori javadalmakat tanítói fizetésül nemcsak miniszteri rendelettel, de törvényhozásilag is tanítói jövedelmeknek számította, tudatta be; ott, hol azonban a 300 frton felül menő kántori jövedelmeket a tanítók nyugdíjának 300 frton felül való fokozására, tehát nyugdíjuknak emelésére fordíthatta volna, ott a törvényhozásilag is kimondott kántori illetékeket, mint tanítói javadalmakat miniszteri rendelettel eltörülte, semmisnek jelentette ki s a nyugdíjba el nem fogadta. Indítványozom tehát: hogy ez irányban kérelmünk velünk egyetértő minden szaklapnak, köröknek és egyesületeknek, az ország nagynevű püspükeinek tiszteletteljes kérvényekben megküldessék, s magas figyelmők a nyugdíj-törvény szakaszaira s a közoktatásügyi miniszter Ó nagyméltóságának az idevágó törvényre meg nem egyező rendelkezésére s ezen rendelkezés által a kántortanítóknak a nyugdíjból ilyképeni kijátszására felhívassék.« Tudomásul vétetett s az indítványozó kívánságához képest a meguevezetekkel közöltetni határozottatott.

(Felkéretnek a tanügyi szaklapok ezen aktualis s zilált anyagi helyzetünkön segíteni szándékoló indítvány közlésére).

Továbbá e kör, dr. Szabó Mihály kir. segéd-tanfelügyelőnek »A tanítók jogai és kötelességei« című művét minden kartársnak s tanügybarátnak mint utmutató, irányadó, hézagpótló, nélkülözhetetlen, hasznos könyvet beszerzésre ajánlja. A művet áttanulmányozók szerint »önügved«-je lévén az minden tanítónak s iskolai előjárónak, nyugodt lelkiismerettel ajánltatik.

Végül kitűzetett a jövő gyűlés helye, s ezzel a közgyűlés elnöki zárzó után délután két óraker véget ért.

\*

Szept. 4-én este a »Három rózsza« vendéglőben társas összejövetel volt, 8 óraker pedig annak nagytermében a rimaszombati »Kath. olvasó-egyesület« jótékonycélu szini előadást rendezett »A paraszt kisasszony« népszínművet a zsufolt közönség nagy tetszése között adva elő, amely egyesületünknek s a nevezett kath. olvasó-körnek 114 frt 40 krnyi tiszta hasznót eredményezett fele-fele részben. Fogadják a m. t. műkedvelők szives közreműködésökért ez uton is mindkét egyesület nevében hálás köszönetünket. Az előadást fesztelen táncmulatság követte, mely a kedélyes társaságot sokáig tartá együtt.

Szept. 5-én a „Kath. olvasó-egyesület” kertjében a közgyűlést délutáni 2 óra után 215 terítékű közebed követé, melyen Rimaszombat színejava vett részt s előkelő urhölgyei vállalták el a felszolgálatot. Számos sikerült pohárköszöntő fűszerezte az ebédet. Mondatott a pápa Ó szentségére, Ó felsége a királyra, püspökünkre, egyházm. főtanfelügyelőre, kir. tanfelügyelőre, klerusra a város elöljáróira, műkedvelőkre, hölgyekre stb.

Ebéd után a műkedvelők s rendezők tánccezal fejezték be a mindenki előtt kedves emlékü társas összejövetelt, míg a négy vármegyéből egybegyűlt tagok megtekintve a város kertjét, melynek kitűnő berendezése bámulatra gerjeszti a szemlélot, az egy év múlva Rozsnyón történendő viszontlátás boldog reményében a szélrózsa minden irányában otthonuknak vették utjokat, sok szép s nevezetes emléket vivén magokkal.

Fedor János  
egyes. főjegyző.

## Irodalom és művészet.

— **Magyarok hazája költők dalaiban.** Hazafias költemények gyűjteménye. Közrebecsátja Babik József. Eger 1894. Ára 2 frt 60 kr. A millenium adta meg Babiknak az alkalmat, hogy ezt a könyvet kiadja, ösztönzésül pedig a szívében felgyuladt magasztos eszme lángja s a keblét hevítő fonséges érzelmek — mint magát kifejezi — járultak hozzá. Báresak birnám — ugymond előszavában — tanítványaimul az édes haza minden fiát és leányát! Mert mi alkalmasabb a honszeretet fölélesztésére más, mintha a jelen nemzedék szeméi elé varázsoljuk a dicsőséges és tanulságos multat? Szen igaz! Epen azért érdemel Babik elismerést, hogy tanítói pályáján ezt nemesak fölisméri, de meg is teszi. Dalban kíván az ifjuság szívéhez férközni, azért tüzte koszoruba a nemzet lantosainak a hazára s ennek történetére vonatkozó verseit. Nevelésünk keretébe a hazafias lelkesítés bizony ugy is silányul, vagy épen nincs felvéve. Vagy mikor és mit ünnepel az ifjuság a nemzet multjából? Ezt a munkát nemes szándék vezeti, tehát melegen ajánljuk.

— **Petició a Petőfi választása ellen.** Sokszor volt már szó Petőfi Sándor 1848-iki képviselőválasztásáról. A költő, mint tudjuk, Szabadszálláson lépett fel, de hívei, az ellenpárt terrorizmusával szemben nem tudták diadalra vinni lobogóját. A nemzet búvószavu lantosát, egy helyi nagyság: Nagy Károly megbuktatta, Petőfi pártja a választás ellen peticióval élt. Ezt a kérvényt hiteles másolatban most közli Gracza György »Az 1848–49-iki magyar szabadságharc története« című nagy munkájának legújabb füzeté is. Petőfi választói a következő pontokban összegezték sérelmeiket a) Petőfi Sándor követjelöltünket az ellenfél rágalmazta, hogy t. i. Petőfi lázító orosz kém, kinek agyonütés t, vagy felakasztását a miniszterium csak örömmel hallaná. b) A midőn Petőfi Szabadszálláson megjelent a felizgatott tömeg ellene rohant; c) midőn Petőfi választói a szavazáshoz megjelentek, az ellenfél választói által agyonütéssel fenyegettetvén, távozni kényszerültek; d) a város tanácsa pártos állást foglalt el, mert azzal fenyegetőzött, hogy ha Petőfi választatik meg, lemond hivataláról; e) a főbíró parancsára nem a kezes (igás) hanem a szilaj ménes hajtattván be, e miatt sokan a választás helyére nem mehettek. E panaszpontokhoz az elkeseredett választók hozták még, hogy azon esetre ha sérelmük nem nyer ovsolást kilépnek a nemzetörségből. Nagy Károly választása

azonban, noha a képviselőház vizsgálatot rendelt el, mégis igazoltatott, s a költő nem juthatott be a képviselőházba. A szabadságharc történetének ezen része is (II-ik kötet 2-ik füzet) sok új és érdekes anyagot használ fel. Az il-lusztrációk is igen sikerültek. A füzet képei egyébként ezek: Az első népképviselői országgyűlés megnyitása Pesten 1848. jul. 5-én. A képviselőház ülésterme a Redoutban. A főrendiház ülésterme a nemzeti muzeumban. Schlik Ferenc osztrák tábornok. (Eredetije a bécsi udv. levéltárban) Sárossy Gyula, az arany trombita szerzője. Lebstük Mária a nő-henvéd, 1890-ben felvett fénykép után. Lebstük Mária, mint huszár hadnagy a tápió-bicskei ütközetben. Eredetije a 48/49-ik. Ereky-muzeumban. Török Ignác honvédtábornok. Krivácsy József tüzérezredes. Egykoru aquarellról.

## VEGYESEK.

**Dr. Komlóssy Ferencz** főegyh. főtanfelügyelő f. hó 25-én Pozsonyba utazik, hogy a »Pozsonykerületi kath. tanító-egyesületet« szervezze. A pozsonyi kath. tanítók eddig csak maguk között értekeztek; ezennel alkalmuk lesz bő tapasztalataikat a vidéki tanítókkal is közölniök. — Az értekezlet lefolyásáról lapunk 35-ik számában fogjuk t. olvasóinkat értesíteni.

**Ünnepély az esztergomi képezdében.** A helybeli tanítóképző-intézet f. hó 4-én d. e. 10 órakor **Komlóssy** Ferencz dr. főtanfelügyelő névűnepe alkalmából szépen sikerült ünnepélyt rendezett, melyen vendégek szép számmal, a tanári kar és ifjuság pedig teljes számban vett részt, s melynek érdekes és változatos programja a következő volt. 1. Üdvözlő dal, előadta az intézeti énekkar. 2. Üdvözlő beszéd, tartotta **Kovács** Kálmán dr. igazgató. 3. Hegedű solo, előadta **Kenessey** Béla I. é. n. 4. **Tompá** Mihálynak Boldogság cz. ódáját szavallta **Baumgärtner** János III. é. n. 5. **Glück** quartettjét előadták **hegedűn** **Kynczel** Győző, **Stafter** Géza, **Holly** Lajos III. é. és **Kenessey** Béla I. é. növendékek. 6. **Br. Eötvös** **Bucsuját** szavallta **Lehóczky** Márton III. é. n. 7. **Népdal** egyveleg, előadta az intézeti zenekar. —*n.*

**A népoktatási törvény reviziója.** A hazai tanítók országos bizottsága a népoktatási törvény reviziója tárgyában széleskörű mozgalmat szándékozik megindítani. Az ezredéves kiállítás alkalmával tartandó V. egyetemes tanítógyűlésnek ez lesz a legfontosabb tárgya. Égető szükségét érzi a bizottság annak, hogy egy országos néptanítói könyvtárt létesítsenek. Ez ügyben a kormánytól és törvényhatóságoknál lépéseket tesznek. Az ismétlődő iskolák helyesebb alapra való fektetését szintén kérelmezni fogják a közoktatásügyi minisztertől. A millenium alkalmával külön tartandó Országos tanügyi kongresszus eszméje is élenken foglalkoztatja a budapesti igazgató-tanács tagjait.

**Tanfelügyelők kinevezése.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter **Plachy** Bertalan királyi tanfelügyelőt eddigi minőségében **Trencsén** vármegyéből **Pozsony** vármegyébe és **Kosztka** Mihály kir. tanfelügyelőt eddigi minőségében **Nógrád** vármegyéből **Trencsén** vármegyébe helyezte át; továbbá **Jankovich** György dr. abauj-tornamegyei királyi segédtanfelügyelőt a VIII. fizetési osztályba, egy-

előre ideiglenes minőségben, Nógrád vármegye kir. tanfelügyelőjévé nevezte ki.

**Ujtás az esztergomi papnevelő-intézetben.**  
A hercegprimás tudvalevőleg papjait olyképen nevelteti, hogy midőn az előljárók és tanárok vezetése mellett, az egyház harcosaiavá képeztetnek, a haza iránti kötelességek és jogaik alapos ismeretisébe is bevezetessenek. A primás az elmúlt iskolai év folyamán többször tanácskozott az intézet kormányzójával, dr. Roszival István apátkanonokkal, hogy a cél elérésére a legalkalmasabb eszközt megtalálja. Ezen megbeszélés eredményeként elrendelte, hogy az esztergomi papnevelő-intézet IV. éves hittanhallgatóinak a jelen iskolaévtől fogva a magyar közjog és alkotmánytan, mint rendkívüli tantárgy előadassék és ez által azok a polgári jogok és kötelességek, nemkülönben jogvédelmi eszközök ismeretére vezetessenek, melyeket a papnak, mint a nép vezetőjének, ismernie és tudnia kell. A tantárgy előadásával dr. Horváth Ferencz tanárt bízta meg.

**Hitoktatók háza.** A fővárosi kath. hitoktatók egy része november elsejétől kezdve, a szerzetes rendekhez hasonlóan, közös házban fog lakni. A hitoktatók számára egy ismeretlen jötevé három esztendőre kibérelte a József-utca 33. sz. házat, melyet átalakítanak és berendeznek a hitoktatók számára, akik itt közös háztartásban fognak élni. Ez intézkedés által a meglehetősen rosszul dotált fővárosi kath. hitoktatók anyagi helyzetén némileg segítve lesz.

**A megsértett tanítóképző.** Békésmegyében nagy felzúdulást okozott *Neményi* Imre csanád-megyei fiatal tanfelügyelő ama vádja, hogy a szarvasi evangélikus tanítóképzőből pánszláv tanítók kerülnek ki, a kik *magyarul sem* tudnak. Békésmegye közigazgatási bizottságának ülésén *Haviár* Dániel országgyűlési képviselő czáfolta ezeket az állításokat, bebizonyítva, hogy a szarvasi tanítóképző tanítási nyelve 1860. óta a magyar. *Hajnal* bizottsági tag elhamarkodottnak tartja a királyi tanfelügyelő tettét és indítványozta, hogy szigorú vizsgálatot kérjenek a minisztertől s ennek eredménye után elgőtélt az intézetnek. Az indítványt egyhangulag elfogadták.

**Egy filantrop végrendelete.** Boczonád község lelkésze, *Pozsonyi* József a napokban meghalt és végrendeletében huszonkétezer forintot hagyományozott a boczonádi, bódi és szemerei szegény gyerekek felnevelésére. A hagyományozó hangsúlyozta végrendeletében, hogy ő is szegényen kezdte életpályáját és hogy most ezen összeg felajánlásával hálaadóját akarja leróni a társadalomnak.

**RÖVID HIREK.** *Szegeden* az iskolaszék einöke úgy találta, hogy a priváták a tanügy rovására történnek, miért is figyelmeztette a tanítóságot, hogy ennek a slendrián rendszernek legyen vége. — *Amerikában* Mattahusets államnak van legtöbb, 1233 könyvtára; New-Hamphise-ban 464, Illionis-ban 130 kötet esik minden 1000 lakosra. — *Königsbergben* a munkásosztály kívánságára a tanítást egy félévre kísérletképpen délelőttre helyezték át. — *Buda-pestben* a Ganz-gyár nem küldi inasait a városi iparos is-

kolába, hanem a 190 inas részére két külön iskolát állított. — *A nagyvárad* bíboros püspök Tót-Komlóson magyar tannyelvű róm. kath. iskolát állított fel. — *Szatmár-megye* területén 82 kiseddóvó van, de csak 11-ben van képzett óvónő. Olyan tanító, a kinek nincsen 300 frtja, van 241. — *Jubilánsok.* *Slesz* József lancesári és *Gyóry* István vágai tanítók ötven éves tanítói jubíliumuk alkalmából Ó Főmagassága által elismerő okirattal tüntetettek ki. — *A nagyvárad* községi iskolák igazgatójává *Réz* Mihály választott meg. — *A zombori* tanítók fizetését az iskolaszék 700 frtra emelte. — *Körmöczbányán* az elemi iskola tanító fizetése 700 frt 140 frt lakbér és 50 frt ötödéves pótlékon felül 28 m. tüzifa. — *A budapesti* tanítók segélyegyesülete tíz 100—100 koronás ösztöndíjra hirdet pályázatot. — *Szent László* kath. nyomda és hirlapkiadó vállalat mint részvénytársaság alakul Nagyváradon. — *A budapest* lipótvárosi bazilika teljeselkészítéséhez még 1.300.000 forint kell.

Felelős szerkesztő: **Dr. Zelliger Vilmos.**

Főmunkatársak: **Bertalan Vinceze, Cenner Lajos és Lehotzky József.**

## Iskolai, író- és rajzszerék.

Irkák, gyakorlati- és rajzfüzetek, rajzkönyvek, hangjegyfüzetek, rajztáblák, vonalzó stb., rajzminiták, szépirási- és rondírási minták jó minőségben, a legújabb kiadásban

**Károlyi György papirkereskedésén**

Budapest, V. Dorottya-utca 10.

**Ujdonság! Ujdonság!**

## VICTORIA-RAJZÓN

a legjobb grafitból készült kitűnő rajzón, 1-5. számú keménységi fokozatban, a melynek jó minőségéről előkelő szakferfiak dícsérő bizonyítványokat állítottak ki. A „VICTORIA-RAJZÓN“ olcsóbb ár mellett egyenértékű az osztrák gyártmányu 6 szögletes rajzónnal.

## Victoria tisztító-gummi

mely gyorsan tisztít, a rajzot nem feni el, a rajzpapír felületét nem sérti meg és nem lesz kemény.

— Felülmulhatlan jó minőség. —

Érdeklődőknek kívánatra minták készséggel küldetnek.

Nagyobb megrendelésnél tetemes árengedmény.

# TINTNER J. E.

kautschukbélyegző-gyár

Budapest, IV. kigyó-utca 2.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű bélyegzőkben, bélyegzőfestékekben

stb. olcsó árak mellett.

**Rajzolásához használjuk a „Victoria rajzont“**

Egyesület a szivarozás ellen. New-Yorkban a tanuló ifjúság között szivarzó-ellenes egyesület alakult. Mintegy 600 tanuló kötelezte magát neve aláírásával arra, hogy 21 éves koráig nem fognak szivarozni. A mi diákjaink — sajnos — inkább hajlanának egy oly egyesület alakítására, mely a szivarozás előmozdítását célozná.

A bay city-i iskola-tanács kimondta, hogy oly tanítók, akik tanítói kurzusoktól és tanító-egyletekből szándékosan távol maradnak, a kik nem tagjai valamely olvasó-körnek s paedagógia lapot nem jártnak s nem olvasnak: valamely magasabb intézetre szóló oklevél elnyerésére nincsenek feljogosítva. Kissé erős, de üdvös intézkedés!



**Sternberg Ármin és Testvére**

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

**Budapest, VII., Kerepesi-út 36.**

Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakszerű pontossággal teljesítetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —  
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.  
Zongorák javítása és hangolása pontosan teljesítetik.

**Iskolai hegedűk** frt 2:50, 3:50,  
4 frt és feljebb.

Igen jó hangu hegedű csinos dobozban 8 frt.

**Képes árjegyzék:** a) harmonikákról; b) mechanikai zenélő művekről és zenélő disztárgyakról; c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról

**ingyen és bérmentve küldetik.**

Javitások pontosan teljesítetnek.

Ócska hangszerek becseréltetnek.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.



**GAVORA JÓZSEF**

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete  
**Budapesten, váczi-utca 17. szám.**

Ajánlja dusan felszerelt  
**egyházak és kápolnák**

berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető legsebb kivitelben, úgy a római kath. mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

**miseruhák, Ornatusok,  
reverendák, czimádák,  
egyházi és társulati lobogók,**



**Pontifikáló eszközök, Infulák.**

**szent szobrok,  
csillárok, képek,**

Monstranciák, stációképek, oltárok,  
**úrkoporsókat,**  
stb. stb.

Régi ruhák ujítását, valamint tűzaranyozást és ezüstözést elvállalja és olcsón készíti el. Arany-, ezüst- és selyem-himzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.